

Porabje

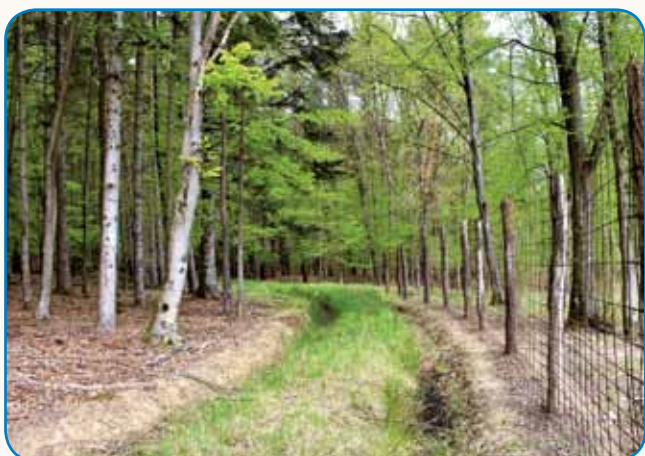
TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 13. maja 2021 - Leto XXXI, št. 19

stran 2

OKREPITI SODELOVANJE MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO

Odkrivanje skrivnostnega sveta Črne mlake
stran 3

»Düša nam je odušla«
stran 4

Če samo pržgano župo ...
stran 8

Miklós Soltész na obisku v Prekmurju

OKREPITI SODELOVANJE MED SLOVENIJO IN MADŽARSKO

Državni sekretar za odnose z narodnostnimi in verskimi skupnostmi madžarske vlade Miklós Soltész je obiskal Prekmurje. Srečal se je s predstavniki madžarske narodne skupnosti v Sloveniji in slovenske na Madžarskem, predstavniki lokalnih skupnosti ter treh cerkva: katoliške, evangeličanske in reformatorske. Pogovarjal se je z narodnostnim poslancem in predsednikom sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti Ferencem Horváthom in lendavskim županom Janezom Magyarjem. V Murski Soboti se je sestel s katoliškim škofom Petrom Štumpfom.

Po besedah slovenske narodnostne zagovornice Erike Köleš Kiss so med pogovorom ugotavljali, »da lahko

čal še z evangeličanskim škofom Leonom Novakom, duhovnikom Reformatorske

Državni sekretar Soltész se je pogovarjal s soboškim škofom Petrom Štumpfom; ob njiju slovenska zagovornica Erika Köleš Kiss

krščanske cerkve Tamásem Bódisem, madžarskim veleposlanikom Andorjem Dávidom in madžarskim ge-

Obnova cerkve, s katero so začeli lani, naj bi trajala štiri leta, pri tem pa bodo tudi poskrbeli, da ne bo več zamakanja, zaradi česar je bila obnova tudi nujna. Občina Lendava je lani sanirala občinsko cesto ob cerkvi tako, da meteorne vode, ki so ob deževju tekle z lendavskih bregov, ne bodo več uničevale temeljev cerkve. Predhodnica današnje cerkve je bila zgrajena v dvanajstem stoletju, a so jo uničili Tataři. Današnje cerkev je med leti 1749 in 1751 dala zgraditi ena izmed ženskih članic plemiške družine Esterházy, ki so bili lastniki lendavskega gradu. Glavni oltar krasi slika svete Katarine Aleksandrijske.

Miklós Soltész je povedal, da ob sprejetju odločitve o sofinanciranju obnove cerkve v Lendavi niso vedeli, kakšne težave se bodo pojavile zaradi pandemije. Na vladi so se odločili, da bodo kljub vsemu že letos zagotovili denar za njeno obnovo. Financirali bodo tudi izgradnjo nove cerkve v bližini hrvaške Petrinje, ki je bila uničena ob lanskem potresu: »Naš cilj je krepiti sodelovanje med Slovenci, Madžari in Hrvati, ki že več kot tisoč let živimo skupaj na tem prostoru. Naš namen in naša zaveza je ohraniti krščanstvo, ohraniti kulturo in bogastvo jezиков. Uresničevanje teh projektov bo še bolj povežalo skupnost in bo v korist vseh.« je še poudaril Soltész. (Slika na 1. strani: Miklós Soltész: »Naš namen in naša zaveza je ohraniti krščanstvo, ohraniti kulturo in bogastvo jezиков.«)

Jože Gabor
fotografije: J. Gabor in
F. Sütő

Lendavska župnijska cerkev svete Katarine Aleksandrijske se obnavlja tudi z denarjem iz Madžarske

tudi cerkev veliko naredi za ohranjanje narodnostnega jezika. Pogovarjali smo se tudi o tem, da zagotovimo dvojezični verouk, in sicer tako, da bo iz Slovenije v Porabje prihajal duhovnik ali pa učitelj, ki bo obvladal oba jezika, saj naši učenci le slovenskemu verouku ne bi mogli še slediti.«

Miklós Soltész, ki se je sre-

neralnim konzulom v Sloveniji Lászlóm Máthéjem, si je v Dobrovniku ogledal cerkev svetega Jakoba, v Lendavi pa nato še župnijsko cerkev svete Katarine Aleksandrijske. Zgodovino cerkve mu je predstavil lendavski župnik Martin Dolamič Konrad. Obnovo cerkve v Lendavi financirata madžarska država in Občina Lendava, del denarja pa bodo zagotovili tudi z donacijami.

Pod Srebrnim bregom ...

... zagnauk zavole vsefele inekcij geste, vse menje pa lidi, ka bi se cepiti škeli. Čüdno tau vse vküper vögleda. Najprva je cejli küp kritik bilau, kak vsevküper pomalek dé, gda je dun začnilo iti, kak trbej, pa nejde, kak bi trbelo. Ja, zapleteno se čüje, depa dun je istina. Ranč zatoga volo so si prejnji neka vcejlak nauvoga vözbrodili. Več aj lidi ne bi po lejtaj cepili, od najbolje starjši do namlajši. Nej, zdaj de se vse poprejk tau delalo, steri šké, brž de na redej. Vej se, ka nisterni so velke reakcije na inekcije meli. Leko, ka straj tau dela. Vejmo, straj velki majster vej biti. Leko pa tau gé, ka že rejsan dosta lidi je betek prejkdalo pa so imuni gratali. Leko, ka čakajo na tau, ka ta faza njim mine pa po tejm do na iglo šli. Tam dale od našoga brga, v Srbiji, so si neka najbolje originalnoga vözbrodili. Eden krčmar je svojo krčmo tadau, ka so se lidge v njoj cepiti dali. Kcuj tomi so eške venej cejloga bika pekli, šenki porcije so bile. Leko, ka bi tau tö v Sloveniji napravili. Krčme so od vsigdar bole od vsega popularne bile.

Vse menje pa je delo slovenskoga parlamenta popularno. V tom rami demokracije je ranč demokracije vse menje pa vse več toga, kak si ga, parlament, vsikši po svoje tumači. V cejlom tom rivanji naprej, es pa ta, na pravo pa na levo, gor pa doj, so regule do kraja svoje vrednosti zgibile. Kak je poznani novinar napiso: »Parment je več nej tisto mesto, na sterom se demokracija mora obraniti. Nej, grato je tisto mesto, na sterom je demokracija vsikši den vse menje vredna. Zaprav, se je na njou že skur vcejlak tapozabilo. Nalašč?« Gvüšno, ka so tauga novinara tisti na najbolje trdom pravom kraji za ulra lejevoga komunista razglasili. Ja, tak je v Sloveniji, če z glavau najbolje gnešnji prejnji ne brodiš.

Svoje pa si tadale kulturniki brodiyo. Od toga, ka kulturni rami, teatri pa vse takše leko so goroprejtji. Depa samo tak, ka na 20 kvadratov eden clovek pride, nigdar pa več kak deset v cejlom teatri. Kakša metematika tau gé? Poglednimo: na 1000 kvadratov bi leko šlau 50 ljudi, depa nej, samo 10 ji je leko. Takša matematika se ne čüje vsikši den. Leko bi njoj prajli, tej matematiki neka takšoga. Leko, depa se ne sme! Ja, sme, smeja vredno bi bilau, če bi tau nej istina bila. Kak je istina tau tö, ka so v teatri v Kranji napravili predstavo samo za tri lidi. Trgé so jo gledali, samo aj se vidi, kak vsevküper nauro vögleda.

Vse baukše pa, nika nej nauro, slovenske biroviye vögledajo. Tak so na biroviyi v Kopri, skrak maurdja, gor prišli, ka mask venej nej bi trbelo meti. Eden možakar bi štraf mogo plačati, ka je v tistom časi venej nej maske meu, gda je tau mujs bilau. Štrafa njemi nej trbej plačati, ka tista regula o maskaj spoj nej dobra bila, zaprav, so jo za naoupačno vözglasili, nej je bila dobro napisana. Tak zdaj vsi tisti, ka so štraf že plačali, svoje pejneze nazaj škejo meti. Pa kak vse vküper vögleda, se tau ma tö zgoditi. Istina, ka de té mlin pomalek mleu, se pa postavlja nej samo eno pitanje: kelko takšnoga eške geste, ka kuman biroviya gorpride na tau, ka so tam na vreki naaupek vküper zmazali.

Naš Srebrni breg pa eške naprej čaka, ka spodkar pod njim de se leko zanuva prejk granice šlau. Zatoga volo un tö vüpanje ma, ka epidemije spoj nega.

Miki Roš

Razgledi po naravi - 8.

Odkrivanje skrivnostnega sveta Črne mlake

Pomlad in njeno prebujanje je letos malo v zamudi; vremenslovci pravijo, da je letošnji april bil najhladnejši v zadnjih desetletjih in tudi prva polovica maja ni prinesla stabilnega vremena.

Močvirni travniki na poti do Črne mlake

Za prvomajske praznike smo v preteklosti vedno načrtovali druženja, potovanja, piknike, a koronačas je naše navade korenito spremenil. Zdaj odkrivamo samotne, skrivnostne, a prelepe kraje, na katere v »normalnem

zloveščem močvirju, ki še danes buri duhove prebivalstva. Najbolj znana, z različicami, seveda, je tista o potopljeni cerkvi sredi močvirja. V *Farkašovcih vedo, da je v davnih časih na mestu*

današnjega močvirja stala cerkev. Nekoč je neka ženska zamujala k božični polnočnici. Ko je stopila do praga cerkve, si je mislila, da bi se morala zaradi sramote skupaj s cerkvijo pogrezni v zemljo. Njena želja

Strupeni dlakavi mleček, zaščitena rastlinska vrsta

času« verjetno ne bi pomislili. Ker je že mesece oteženo prehajanje državne meje, sem ob vikendih in praznikih v Monoštru. Po celotenskem sedenju predračunalniškimi zaslonom se prileže sobotni izlet v naravo in odkrivanje skritih koticov ter lepote Narodnega parka Órség. Za svoje prvomajsko potepanje sem si izbrala pohod v skrivnostno divjino na stičišču vasi Andovci, Farkašovci in Szalafő, imenovano *Črna mlaka (Fekete-tó)*, o kateri sem slišala mistične zgodbe o skrivnostnem

se je izpolnila. Od takrat se na sveti večer vsakokrat sliši ob polnoči cingljanje zvončkov. Pravijo, da je starejši vaščan neko božično noč opazoval pojav in videl duhovnika in dva ministranta, ki tonejo v jezero (zapis Marije Kozar Mukič v e-documenta, PANNONICA). Vedela sem, da lahko pridem do Črne mlake z andovske ali s farkašovske strani. Za slednjo sem se odločila po nasvetih Margit Čuk, ki mi je poslala tudi natančen zemljevid, za kar sem ji zelo

hvaležna, ker pot ni kar tako. Bil je sončen prvomajski dan in pustolovščina se je začela. Odpeljala sem se po glavni cesti iz Monoštra skozi Farkašovce. Na hribu sredi gozda je križišče. Desna makadamska cesta vodi skozi gozd, med pašniki, mimo samotnih hiš vse do zadnje. Tu se vozna cesta konča in avto počaka ob robu gozda. Obstajajo sicer tudi dalje gozdne ceste, ki pa so zaradi težke mehanizacije za podiranje in spravilo dreves popolnoma uničene in kazijo podobo gozda. Že leta se sprašujem, zakaj je to tako ... Pot me je torej peljala po gozdu mogočnih, predvsem hrastovih in bukovih dreves v dolino. Del mladega gozda je ograjen, po dolini pa se vije ozek močvirni travnik, ob robu katerega bujno cvete strupen dlakavi mleček, zaščitena rastlina na Rdečem seznamu ogroženih vrst. Kar dolgo sem hodila, travnika pa ni in ni bilo konec. Sem zašla? Sem preveč površno pogledala zemljevid? V daljavi so ob gozdu skakljale srne, nekje se je oglašal jastreb. Naj nadaljujem ali se vrnem? Ne, to pa že ne! Vztrajati bo treba še malo ... In sem vztrajala in končno od daleč zagledala ograjo. To bo Črna mlaka! Res je bila, saj sem kmalu na notranji strani ograje opazila napis: Visoko zaščiteno naravno območje. Vstop samo z dovoljenjem. Tu sem! Ob ograji je shojena potka. Počasi sem naredila obhod in uživala sredi te enkratne divjine.

Črna mlaka je šotno barje, edinstvena botanična znamenitost z redkim rastlinskim in živalskim svetom. Z vseh strani je obdana z mogočnim gozdom, v katerem prevladujejo hrasti, bukve, bori in smreke. Opazujemo lahko različna drevesa, med njimi puhasto brezo, več vrst vrb in drugega grmičevja. Izmed rastlin najdemo mahove in lišaje ter vodne rastline, med katerimi je tudi žuzkojeda okroglostna rosika, med mahovi pa je pogost kijasti lisičjak. Iz šotnih črnih luž pogajajo gosti šopi prosenega šaša. Tu raste nekaj redkih praproti, ki jih ne najdemo nikjer drugje

na Madžarskem. Tla so ponekod zakisana, na njih se pojavljajo nekatere redke vrste vresja, jeseni pa zacveti močvirski svišč. Živalski svet Črne mlake še ni dovolj raziskan, gotovo pa je potrebno

spremljivom. Naravni biser je torej zaščiteno pred divjimi živalmi (in ljudmi), naravna grožnja njegovemu preživetju pa je globalno segrevanje (podatke sem povzela po Wikipediji).

Pestro rastlinje v osrčju Črne mlake

omeniti, da je na tem območju edino gnezdišče črne štokrlje v Órségu, ki tukaj tudi prezimuje. Pred nekaj stoletji je tu menda res bilo jezero, ki je bilo izvirske območje reke Zale - napajal jo je vodnat potok iz jezera. Tudi

Nobena slaba stvar ni tako slaba, da v njej ne bi bilo vsaj nekaj dobrega, pozitivnega. Koronačas nas je naučil, da so na dosego roke čudovite drobne lepote, ki jih v svetu brez omejitev sploh nismo opazili. Zapustila sem Črno mla-

Visoko zaščiteno naravno območje. Vstop samo z dovoljenjem!

danek kakšen kilometer vzhodno od Črne mlake izvira potoček, ki je prvi pritok Zale (o izviri reke Zale pa v naslednjem prispevku). Ta edinstvena neokrnjena narava pa se je tako lahko ohranila tudi zaradi precejšnje oddaljenosti in nedostopnosti, saj je to bil po letu 1919 obmejni pas, s tem pa precej zaprto območje še zlasti po II. svetovni vojni. Leta 1990 so naravno znamenitost Črna mlaka obdali z visoko žično ograjo, od takrat je obisk v notranjosti možen le s posebnim dovoljenjem in

ko in se vračala počasi skozi prelep smrekov gozd in po travniku z bujno močvirsko travo. Srečna. Izpolnjena. Še nežne pesmi iz davnih časov svojega prepevanja sem se spomnila: Čez zelene trate - grem v hribe v svate. Že tam gozd šumi, potok žubori ... Kaj bi jaz ne pela, svetu razodela, da res ljubim jo, tole zemljo ... Bil je popoln dan in izlet, ki vam ga z veseljem priporočam. (Slika na 1. strani: Uničena gozdna cesta ob ograji.)
Valerija Perger

PREKMURJE

Poštije

Po tistom, ka se je preminauče leto že popravlo en tau Pomurske avtoceste, je zdaj na redi ške drügi tau. Do sredine meseca junija do vsi tisti, steri se zdaj na avtocesto odpelajo na priključki Murska Sobota in dejo prauti Maribori, mogli napraviti dukšo paut, vej pa do se leko na avtocesto odpelali na priključki Lipovci. Na odsekih Vučja vas - Murska Sobota - Lipovci - Turnišče de promet na razdalji približno šestih kilometrov po polovici avtoceste šau dvosmerno, po enom prometnom pasu pa v vsakšo smer vožnje. Začasen prehod de omogaučo nemoteno obratovanje in dostop do bencinskoga servisa Murska Sobota sever, pa tüdi počivališča Murska Sobota sever, na sterom je 220 parkirnih mest za tovornjake pa tüdi izvoza Murska Sobota v smeri Lipovci. Na odseki Pomurske avtoceste A5 med Svetim Jurijom ob Ščavnici in Vučjo vasjo pa je v obeh smeri vožnje zapreti preHITEVALNI PAS.

Občina Tišina pa je té dni dala glas, ka se je po prvomajskij svetkaj začnila gradnja 700 metrov duge makedamske poštijje, stera pela do graubišča v Sodišincaj. Občina je že podpisala pogodbo, vredno dobrih 81 tisoč evrov, s firmo Asfalti Ptuj, stera je bila vöodabrana na javnom razpisi. Drügi, ške vekši projekt, tau pa je rekonstrukcija državne poštijje Gederovci-Murska Sobota, pa je ške furt v fazi zberanja izvajalca del, so ške pravli na občini. Što de tau poštijjo delo, naj bi se zvedelo v začetki meseca junija. Obnovo tej, in tüdi poštijje Gederovci-Petanjci, na Tišini terjajo že več let. Lidge, steri so ustanovili civilno iniciativo, so decembra 2019 za eno vöro celau protestno gorstavili promet v krožišči v Gederovcaj.

Silva Eöry

Jožef Škalič - župan Občine Kuzma

»DÜŠA NAM JE ODIŠLA«

Jožef Škalič je župan Občine Kuzma vse od leta 1998, gda je bila ta gorička občina ustanovljena. »Mi smo mala občina, vej pa na 23 kvadratnih kilometraj žive malo menje kak 1600 lidi, in tau v petih vesnicaj, Dolič, Matjaševci, Trdkova, Gornji Slaveči in Kuzma. Mamo vörnike trej veroizpovedi, katoličane, protestante in binkoštnike. Pauleg toga mamo tüdi tri zaselke, v sterih živejo Romi,« je na kratko osebno izkaznico občine predstavil župan in cujda, ka velka večina, okauli 80 procentov, lüstva dela v Avstriji: »Po eni strani je tau trnok dobro, ka lidge baukše živejo, po drügi strani pa je tau tüdi lagvo, in tau zatau, ka lidge friško pridejo do penez, pri tom pa pozabijo na sebe in na svoj domanji kraj. Ge sigdar tak pravim, ka lejpi ram in lejpi auto, pa en velki plaut okauli rama, ka me niške ne vidi.«

Zavolo toga ka so na prvon mesti materialne reči, Jožef Škalič pravi, ka »nam je düša odišla. Ka nam pomaga, če mamo vsega zavole, nega pa več vrednot, kak so poštenost, odkritost, pa tau, ka si eden za drügoga čas vzememo in si pomagamo, ka se znamo pogučavati.« Tau se opazi tüdi po tom, ka je furt menje lidi pripravlenih delati v drüštvi. Tau, ka je občina menje razvita, za ene lidi pomeni, ka je tau lagvo, sogovornik pa v tom vidi prednost, vej pa gnesden tüdi turisti iščejo takša mesta, ka so prvobitna: »Zatau me veseli, ka naši sausedge na Seniki oziroma v Porabji tau ške majo. Ge bi jim priporaučo, ka tau naj čim duže njajo. Nej je vse moderno lejpo. Lidge, steri pridejo iz Ljubljane in drügih velikih varašov, vse bole iškejo mer. Tau moremo izkoristiti in moremo na pravi način odavati.« V želji, ka bi poiskali nauve prilike za razvoj, so se odlaučili, ka v občini ustanovijo javni zavod za turizem in kulturo Sožitje: »Mamo dosta neizkoriščenih prilik. Pavri leko vküper stau-pijo, kulturno življenje se leko

bole razvija, pa turizem tüdi. Škemo, ka bi se domanji lidge bole zavedali lokalnih lepot, znamenitosti, stere že mamo, in poiskali ške nauve vsebine, s sterimi bi pritegnili turiste in obiskovalce.« Tüdi v naših novi-

Jožef Škalič je župan občine Kuzma od leta 1998

naj smo že pisali, ka so v Gornjih Slavečaj lani obnavili en stari ram, Cilino ižo, steri tak vövidi, kak so rami inda svejta. »Cilina iža, pa Frčkov mlin na Gornjih Slavečaj, obeh cerkvi, evangeličanska v Gornjih Slavečaj

V občini Kuzma žive malo menje kak 1600 lidi

in katoliška v Kuzmi, Dolički zvonik in drüga znamenja, vse tau bi radi povezali v eno zgodbo, stero bi te liden leko predstavili, pavre pa navdüşili, ka bi svoje doma pripauwane izdelke tržili,« ške pove Jožef Škalič, steri tak brodi, ka bi se pri tom Porabje in občina Kuzma mogla ške bole povezati, pa nej samo zavolo toga, ka jih povezüvle Tromejnik, steri je tüdi zanimivi za turiste. Prva kak je župan grato, je biu Jožef Škalič škonik, pa tüdi rav-

natelj domanje osnovne šaule. Ali tau je te mogo tanjati, zatau ka zakon v Sloveniji ne pisti, ka bi biu nešče tak ravnatelj kak župan. Ovači pa je gorraso v Gornji Slavečaj, v mlinarskoj držini: »Moren povedati, ka sam fejsť

ponosen na svoje stariše. Mi smo meli kak mlinari vsega zavole, ali oča pa mati, pa tüdi stari starši, so nikdar nej dovolili, ka smo mi kaj ovakši kak drügi. Oba z bratom Slavkom sva si dobro zapaumnila, kak

nama je gnauk mati povedala, ka mi živemo od tej lüdi, vsi nam davlejo krüj. Pravla je, ka samo eno razliko leko mava, med poštenim in nepoštenim človekom, nej pa glede na bogastvo, vöro, prepričanje ali farbo kauže. Tau vodilo se je meni in brati tak v srce zgrabilo, ka sva si ga zapaumnila za cejli žitek.« Tau, ka trbej v prvom redi biti dober človek, se Jožef Škalič drži ške gnesden: »Nej smo idealni, lidge delamo napake, ali

človek te nüca zatau, ka njemi pomagáš.«

Tüdi zavolo toga, ka je nej bilau rejšeno pitanje o erbiji mлина, se je niti eden od Škaličovih pojbov nej podau za mlinara. Brat, steri žive v Ljubljani, je padar, Jožef pa se je po zgotovljeni pedagoški gimnaziji v Murski Soboti vpiso ške na Pedagoško fakulteto v Maribori, študijsko smer zgodovina in družbeno-moralna vzgoja. Kak škonik se je zaposlo na OŠ Kuzma, gé je včiu tüdi nemški gezik. Pravi, ka bi po županovanji rad šau nazaj včit, vej pa tau trnok rad dela: »Škonik bi mogo biti tisti, steri ma rad deco, pa mlajšom dobre tanače davle. Na žalost so nej vsi škoniki za škonika.«

Leta 2015 se je zgodilo neka, ka njemi je vöminilo žitek: »Ges sam biu 40 minut klinično mrtev, vej pa sam doživo infarkt. Z Mikijom Rošom sva 1. julija naštimala nogometno tekmo s kulturniki. Bilau je trnok vraučje, 34 stopinje Celzija. Lejto sam po igrišči, vküper pa sam spada dno po tekmi, gda sam se šau tuserat.« Gda se je zbüdo v mariborskem špitali so njemi padari pravli, »ka sam se znauva naraudo. Ge sam pa pred tistim pokojnoga krstnoga botra vido, steri mi je pravo, ka je nej prišo ške moj cajt, ka sam ges dober človek in mam ške dosta toga na Zemli za napraviti. Tüdi očo pa mater sam vido, samo njiva sta nika nej gučala. In tak sam skauzi beli tunel nazaj prišo.«

Jožef Škalič, steri je v mladih lejtaj fotbal špilo, tüdi za soboško Muro, in se tüdi s piciklinom dosta okauli vozo, se gnesden, tüdi zavolo zdravdja, dosta šeta in odi v naravo, tüdi v tiste kraje, gé je ške nej biu. Rad odi tüdi v cerkev: »Odim zavolo sebe, nej zavolo drügih. Odim zatau, ka ges svojo düšo napunim. Ge ne vem, kak je što oblečeni pa kakšo frizuro pri meši ma.« Ponošen je tüdi na svojo držino, čerko Aleksandro in sina Sebastjana, steriva sta že poskrbela, ka je dvakratni dejdek, 10-letnomi Liamu in 3-letnomi Gali.

Silva Eöry

Nekoč je bila Srednja Evropa

Pred 75. leti, 2. januarja 1946, se je v Rimavski Soboti (Rimaszombat) na Slovaškem rodila kasnejša priznana pisateljica in prevajalka *Ilma Rakusa*

(pri slednji predvsem drame *Petra Nádas* in proza *Imreja Kertésza*.) Za svoje delovanje je prejela številne nagrade in priznanja doma in v tujini.

s pomočjo literarnih vzporednic opominjajo bralca, da so kontemplativno opazovanje okolice, »dejavna brezdelnost«, spanje in sanje vsaj taki sestavni deli naše kulture, kot so to napredek, tehnični razvoj, hlastanje po informacijah in globalizacija.

Najbolj prepoznavno delo švicarske avtorice je zagotovo zbirka žanrsko raznovrstnih avtobiografskih zapisov »Morje modro morje« (»Mehr Meer«), ki je bila prevedena v številne jezike. V njej avtorica svojo življenjsko pot od Rimavske Sobote do Züricha zavija v svilen tančico počasnosti in žalosti. Ne pripoveduje preprosto le o otroštvu in mladosti, temveč nam pomaga videti, slišati in okusiti obravnvano

dobo. Njen srednjeevropski prostor pa ni prežet s politiko: med praško pomladjo ali študentovskimi nemiri poseda naša junakinja v knjižnici in prebira ruske klasike – ali pa igra na klavir. Ilma Rakusa je doma v Srednji Evropi, posledično ni doma ne na Slovaškem, ne na Madžarskem in ne v državah nekdanje Jugoslavije. Niti v Švici, saj pogreša morje. Je pa res, da ne pozna meja, kakor jih pozna večina od nas. Življenje Ilme Rakusa je zgodba o večkulturnosti in večdomovinskosti, ki je lahko poučna tudi za nas, iskalce identitete, razpete med dvema jezikoma, dvema državama in dvema narodoma.

-dm-

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Do konca leta se prejkda dvopasovnica M8

Tisti, steri se vsikšič den vozijo po stari glavni cesti št. 8, že komaj čakajo, aj se prejkda nauva dvopasovnica M8, pa ranč tak tisti tō, steri se samo rejdko pelajo po tau pauti. Zato, ka je že v fejst slabom stanji, v več mejstaj se je že fejst nevarno po njej naglo pelati. Sploy pa zdaj, ka so leta 2018 začnili nauvo paut zidati. Vse materiale, kamenje, zemlau, beton pa asfalt se po staroj pauti pripela, ka je fejst veliko bremen, zavolo tauga je slaba paut še slabša gratala, v več mejstaj se je še pogroznila tō. Tak ka zdaj se sploy težko leko vozi po njej, še zato tō, ka je puna kaminov pa drugi mašinov, steri na nauvi pauti delajo ali material vozijo.

Gda se človek pomalek drlanka, pa že tau misli, ka pomalek se rejši pa de leko malo bola břž vozo, te pa semafori pridejo, steri vsigdar samo v edno smer piščavajo promet. Se zavolo tauga že rejsan sploy fejst čaka vsikšič, aj se prejkda nauva dvopasovnica M8. Ranč tak tisti tō, steri blizu te pauti živejo. Kak pravijo, zavolo praja pa zavolo mašinov, steri den nauč rogačajo oni že tō fejst čakajo, aj se ta nauva paut prejkda.

Cesta se je začnila zidati leta 2018, če de vse dobro šlau, te do konca maja se gnauk prejkda 9,5 kilomejtrov duga etapa od Rábafüzesa do Vasszentmihály, do konca septembra pa cejla paut, 28,9 kilometra do Kőrmenda. Namesto tisti drejv, stere so zavolo pauti mogli vōzosekati, se posadi 10-hektarska gauška. Izvajalca pauti sta Duna aszfalt d.o.o. pa Mészáros & Mészáros d.o.o, paut je neto 62 milijard forintov koštala.

Karči Holec

Švicarska pisateljica Ilma Rakusa (1946) – po očetu Slovenka, po materi Madžarka (foto: Wikipedia)

kusa. Zakaj je za naš časopis zanimiva neka švicarska avtorica, ki je vsa svoja pomembnejša dela napisala v nemškem jeziku? Njen oče je bil Slovenec, mati pa Madžarka, s čimer se lahko ponaša tudi marsikateri prebivalec našega Porabja ...

Materinščina Ilme je madžarščina, svoje otroštvo je preživela v Budimpešti, Ljubljani in Trstu, končno se je njena družina leta 1951 ustalila v švicarskem Zürichu. Po gimnazijski maturi se je odločila za študij slavistike in romanistike v domačem mestu, izpopolnjevala pa se je v Parizu in Leningradu.

Svojo doktorsko disertacijo o motivih osamljenosti v ruski književnosti je zagovarjala leta 1971, akademsko kariero nadaljevala kot asistentka na Univerzi v Zürichu, kasneje pa postala članica Nemške akademije za jezik in književnost v Darmstadtu.

Ilma Rakusa je napisala kopico leposlovnih del - predvsem poezijo, kratke zgodbe in eseje -, v nemščino je prevajala iz francoske, ruske, srbske, hrvaške in madžarske književnosti

S Slovenijo se je tesneje povezala, ko je leta 2005 od Društva slovenskih pisateljev prejela mednarodno literarno nagrado vilenica - ob tej priložnosti je pri Cankarjevi založbi izšel prevod njene pesniške zbirke »Črta čez vse«. (Prevajalec *Kajetan Kovič* je takrat dejal, da mu je Rakusina domačnost v slovenskem jeziku močno olajšala delo.)

V slovenskem prevodu so dostopne še njene pripovedi »Miramar«, pesniška zbirka »Proti strahu« in kratkoprozna zbirka »Morje modro morje«. Slednjo lahko madžarsko bralstvo prebira pod naslovom »Rengeg tengert«, v madžarskem jeziku pa so luč sveta zagledali še njena pesniška zbirka »Love after love« in eseji z naslovom »Lassabban!« (Počasneje!)

Ko beremo Rakusina pisanja v slednji zbirki, se moramo za trenutek zaustaviti in se zamisliti. V času hitenja in neomejene potrošnje še kako potrebujemo, da bi se malo upočasnili in si oddahnili, da bi mirno dali vse svoje nujne obveznosti na stran in odkrivali svet. Eseji pisateljice tudi

Razstavljajo slikarji iz pobratenega Ingolstadta

V Galeriji Murska Sobota so odprli razstavo treh umetnikov iz nemškega mesta Ingolstadt, s katerim je mesto Murska Sobota pobrateno od leta 1979. Na ogled so dela Barbare in Michaela Schölla ter Hansa Dollingerja. Umetnost in kultura povezujeta ljudi, gradita mostove in ustvarjata zaupanje in sodelovanje, je ob odprtju razstave poudaril kulturni referent mesta Ingolstadt Gabriel Engert, ki je predstavil razstavo in avtorje razstavljenih likovnih del: »Že vrsto let kulturnega sodelovanja med Mursko Soboto in mestom Ingolstadt imajo umetniki iz Slovenije in še posebej iz Murske Sobote priložnost, da svoja dela eno leto razstavljajo v Ingolstadtu; v naslednjem letu pa umetniki iz mesta in regije Ingolstadt prikazujejo svoja dela v Galeriji Murska Sobota. Dolga leta je bila to dobra tradicija, dokler nam lani pandemija ni prekrizala vseh načrtov in projektov.« Po enoletnem premoru je zato še toliko bolj vesel, da letos prvič obenem prikazujejo obe razstavi, torej v Ingolstadtu in Murski Soboti, je dodal Gabriel Engert.

Slika z razstave v Murski Soboti, katere avtorica je Barbara Schöll

Jože Gabor

OD SLOVENIJE...

Z dvema odmerkoma cepljenih 10 odstotkov prebivalcev

Epidemija se tudi v Sloveniji počasi umirja, tako da je v fazi rahlega upadanja, napovedujejo na Institutu Jožef Stefan. Ob tem eden izmed ključnih dejavnikov za omejitev epidemije ostaja cepljenje. »Hitreje kot cepimo, hitreje bomo prešli v rumeno in kasneje tudi v zeleno fazo in hitreje se bo stanje vsaj približno normaliziralo, o tem ni nobenega dvoma,« je ob tem dejal Leon Cizelj z Instituta Jožef Stefan. Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje je bilo do začetka prejšnjega tedna s prvim odmerkom v Sloveniji cepljenih 430.938 ljudi, z dvema pa 216.820 ljudi.

Predsednik vlade Janez Janša je napovedal, da bi lahko ob napovedih količin dobavljenih cepiv, ki so za prihodnje tedne precej optimistične, precepljenost, ki uspešno zaustavlja epidemijo, dosegli sredi junija. Soustanovitelj sledilnika za covid-19 Luka Renko je ob tem opozoril, da se je cepljenje v starostnih kategorijah nad 70 let ustavilo že pri okoli 50- do 60-odstotni precepljenosti. To pa je premalo, da bi epidemijo lahko ustavili samo na podlagi cepljenja. »Za to, da se ustavi epidemija, ki ima faktor r 3, bi morali imeti skoraj 70-odstotno precepljenost. Ker pa se cepijo samo odrasli, moramo to upoštevati, in bi morali imeti 85-odstotno precepljenost med odraslo populacijo,« je Renko povedal za Radio Slovenija.

Najmanj cepljenih starejših oseb je v pomurski regiji, najboljša pa je precepljenost starejših v zahodnem delu države. »Trenutni tempo je gotovo še prepočasen. Nimam sicer zadnjih izračunov, a če ne bomo podvojili ali potrojili števila cepljenih na teden, potem bo to trajalo še do konca leta,« je opozoril Renko. V tem trenutku je nekaj več kot 10 odstotkov prebivalstva cepljenega z dvema odmerkoma in nekaj več kot 20 odstotkov z enim odmerkom.

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

TERASE, VRTNE UTE, SKRITI KOTIČKI, PERGOLE

V vsakem obdobju si lahko s cveticami in drugimi okrasnimi rastlinami polepšamo okenske police, balkone in terase. Pri tem imamo na voljo različne rastline in številne kombinacije. Vsekakor pa ne gre pozabiti, da če želimo obdržati rastline v dobri kondiciji, bo treba tudi zanje skrbeti. Res je, da cvetje poskrbi za privlačnejše in udobnejše domove.

Bivalni prostor na prostem

Vrt pogosteje povezujemo z rastlinami, kljub vsemu pa so sestavni del vrta tudi mnogi drugi elementi, ki nam omogočajo prijetno bivanje zunaj. Če želimo po napornem dnevu, delu preživljati v senci, nam bo prav prišla senčnica, kak nadstrešek, pergola ali terasa, ki nas bodo obvarovali pred močnim soncem ali drobnimi dežnimi kapljicami. Bomo na terasi samo občasno popili kavo ali čaj ali se bo nanjo preselil večji del popoldanskih aktivnosti in bivanje ob koncih tedna? Kadar terase ni, je morda na vrtu prostora, da si tam ustvarimo kotiček za posedanje, v

Bogastvo plezalk (bougenvileja in vrtnica) je na terasi pravo razkošje

senci lahko postavimo senčnico, vsekakor pa je boljša naravna pergola.

Med cvetoče leptotice, ki se preden zares nastopi pomlad, zacvetijo v posodah, so mačehe v kombinaciji z raznimi nizko rastočimi trajnicami z zanimivimi listi

(homulice, hebe, ognjeni dež ali hojhera), ki smo jih posadili že jeseni. Kakor hitro nastopi lepše vreme, je treba rastline približno enkrat tedensko dognojiti s tekočim gnojilom, ki ga primešamo vodi za zalivanje.

Pergole so izjemno dekorativen in praktičen element bivalnega prostora na vrtu, zlasti če se po njih vzpenjajo dehteče cvetoče

popenjavke. Poglavitna naloga pergole je, da zagotavlja oporo rastlinam in hkrati ponuja naravno senco, ko ob vročem vremenu sedimo za mizo in obedujemo, kramljamo s prijatelji, praznujemo rojstne dneve ali sami uživamo v miru z dobro knjigo. Če želimo pergoli napraviti zaščito, jo prekrijemo s popenjavkami in izberemo rastline z velikimi listi, ki nas bodo zaščitili pred kratkotrajnim poletnim dežjem.

Novosti za sajenje rastlinja balkonov, teras je veliko, čeprav določene rastline iz leta v leto izginjajo iz naših želja, bodisi da so preveč občutljive, ali nam jih druge rastline prerastejo ali pa nismo dovolj večji pri njihovih zahtevah.

Rumena barva je letos vodilna, saj sporoča veliko energije, sonca in optimizma. Izbrani odtenki rumenih barv nam bodo popestrili veliko kotičkov in nas očarali. Energična rumena barva

Kotiček s cvetjem in zelenjem

nam popestri dan in vliva energijo za vsakodnevno delo. Cvetoči balzam v rumenem so: ameriški slamniki, helenij, sončnice različnih velikosti, rudbekije, slamenke, rumena suzana, sladki krompir, begonije, dalije, surfinije, razne trave in druge.

Tudi v blokovskem naselju je balkon pravo udobje

MORDA NISTE VEDELI ...

Konec pomladi začnejo kraljevati vrtnice iz zunanje pridelave. Dišče vrste so dodatek sladlicam, osnova za dišavna olja, kise, rožne vodice, lahko pa jih damo tudi v osvežilne napitke.

Besedilo: Olga Varga
Fotografije: svetovni splet

ZAKLJUČIL SE JE PROJEKT #OBSTAJALEENA

Na dan Zemlje je potekal dogodek, na katerem so sodelavci Muraba ETT predali izbranim osnovnim šolam na stotine okolju prijaznih in pralnih vrečk za sadje ali zelenjavo ter za pekovske izdelke.

Leto 2020 je bilo leto trajnostnega razvoja. V tem duhu je naša organizacija lani spro-

uporabo. Zahvalil se je tudi vsem, ki so prispevali k tako učinkoviti izvedbi projekta,

Predaja vrečk na dvorišču monoštrske šole

žila akcijo, v okviru katere je za pripravo okolju prijaznih vrečk pričakovala ponudbo materialov in ponudbo prostovoljcev, ki bi sodelovali pri šivanju.

Zahvaljujoč obsežnemu sodelovanju je bil zaključen izjemno uspešen projekt, kjer se je v zadnjih 12 mesecih pripravilo skupaj 7.000 vrečk.

Dvakrat v tem letu smo organizirali skupinsko šivanje oz. več ljudi je pri akciji pomagalo s šivanjem doma, prejeli pa smo tako veliko število ponujenih materialov, da smo v pripravo vrečk vključili tudi lokalno šivalnico.

Ker je pomembno razvijati okolju prijazen pristop že od zgodnjega otroštva, smo učencem in učiteljem osnovne šole Istvána Széchenyija v Monoštru in DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku predali približno 800 takih vrečk za shranjevanje za ponovno uporabo.

Bálint Papp, direktor Murabe, je dejal, da lahko celo majhni ukrepi, ki vplivajo na naše okolje, veliko prispevajo k ohranjanju Zemlje, glede na to, da zmanjšujejo količino plastičnih vrečk za enkratno

vključno s prebivalci, z družvi, lokalnimi trgovinami z zavese in lokalno šivalnico. Čeprav je v projektu sodelovalo veliko ljudi, je izpostavil delo Katalin Labritz in Hugi Meggyes. Katalin je ponudila dovolj materiala, da bi naredili tisoče vrečk, medtem ko je teta Hugi sama zašila več sto vrečk.

Éva Kovács (Kovács Jánosné), ravnateljica osnovne šole Istvána Széchenyija, je poudarila, da so veseli ponudbe in upajo, da bo prek otrok mogoče spodbuditi tudi odrasle, saj so mlajše generacije pogosto bolj zavedne na tem področju.

Daniel Katona, ki je predstavljal osnovno šolo na Gornjem Seniku, je dodal, da je velik poudarek na odnosu otrok do okolja, še posebej, če se jim približamo preko skupinskih izkušenj. Povedal je tudi, da ima javno šolstvo vse pomembnejšo vlogo na tem področju.

Vsi so se strinjali, da je za zgled na tem področju odgovorna tudi šola, toda le takrat, če je njeno obnašanje verodostojno.

Materinski dan

Zakorakali smo v lep pomladni mesec maj, ko praznujemo vse mamice

Otroci iz sakalovskega vrtca nastopajo za mamice

V vrtcih smo se pogovarjali o družini, družinskih članih, posebej pa smo se pripravljali na materinski dan. Ker pa letos žal nismo mogli pripraviti nastopa v živo, smo se odločili, da mamice razveselimo in se jim zahvalimo tako, da v vrtcu naredimo videoposnetek in ga pošljemo mamicam. Otroci so peli pesmice in deklamirali v madžarskem in slovenskem jeziku. Izdelali smo darila, ki so jih otroci skupaj z rožico odnesli domov svojim skrbnim mamam.

Lara Barabás, 6 let, vrtec Monošter

Rožice za mamico, Kincse Vincze, 6 let, vrtec Monošter

*Vzgojiteljica asistentka
Romana Trafela*

... DO MADŽARSKE

Ali bodo lahko dolžniki ostali v stanovanjih?

11. maja je potekel rok, do katerega je veljal moratorij na prisilno izselitev iz stanovanj za tiste, ki so se znašli v socialni stiski zaradi izgube zaposlitve ali drugih razlogov in ne zmorejo poravnati mesečnih stroškov najemnine ter stroškov, povezanih z uporabo stanovanja. Nekatere nevladne organizacije so se obrnile na vlado, češ naj podaljša rok moratorija, v nasprotnem primeru se bo v tej težki gospodarski in epidemiološki situaciji veliko družin znašlo na cesti, med njimi tudi družine z majhnimi otroki. Čeprav je večina pozicijskih poslancev pravosodnega odbora Parlamenta v marcu glasovala proti podaljšanju moratorija, se je precej občin v lastni pristojnosti odločilo za podaljšanje le-tega ali za rešitev, da se mora vsaki izseljeni družini zagotoviti nadomestno stanovanje.

Opozicijske stranke so v Parlament vložile predlog z vsebino, naj se moratorij na prisilno izselitev podaljša do 15. dneva po poteku veljave izrednega stanja (vladanja z dekreti). Sklicevali so se na raziskavo Tárki-ja, po kateri se je - zaradi pandemije - poslabšal socialni položaj četrte gospodinjstev, v določenih regijah je sorazmerje še višje. Tudi ombudsman temeljnih pravic je prosil za podaljšanje moratorija, ki ne le da služi zaščiti omenjenih družin, temveč je tudi v interesu cele družbe.

Cepljenje mladih od 10. maja

Cepljenje mladih se je začelo 10. maja. Mlade med 16. in 18. letom bodo cepili s cepivom Pfizer, seveda le tiste, ki se bodo registrirali na vladnem portalu in bodo za cepljenje imeli tudi dovoljenje staršev. V državi se je do sedaj za cepljenje cegistriralo kakih 4 milijone 700 tisoč ljudi, 80 odstotkov le-teh je bilo že cepljenih vsaj s prvim odmerkom. Ker je v državi dovolj cepiva, si registrirani lahko sami izberejo termin za cepljenje in se odločijo za nekatera cepiva. Vlada je kampanji za cepljenje namenila novih 16 milijard forintov (45 mil. evrov), kampanja bo predvsem namenjena ozaveščanju ljudi o tem, zakaj ni dobro biti proti cepljenju in proti določenim cepivom.

Če samo pržgano župo ...

Trnjarina Irinka, po možej Nemeš, v Števanovci žive s sinaum, s hčerdjav, z vnuikom pa vnukicov. Gnesden je tašo že rejdko, gde telko generacij, gde so tri družine vküper v ednom rami. Bilau je tašo tü, ka so štiri generacije sejdle kaulak staula v nedelo, so parpovejdali tetica. »Depa tau nej baja, zato ka nas ranč tak dosta bilau te tü, če smo kaj delali,« so se smejali. Stari kejpov smo dosta nej najšli, zato ka tau je vsigdar tak, gda kaj najbola iščeš, te gvüšno ka ne najdeš, sploy pa te, gda je velka družina, gda gnauk eden, gnauk drügi gleda kejpe.

- *Tetica Irinka, kelko vas je zdaj doma pri rami?*

»Zdaj je nas šest, depa bilo nas je dosta več tistoga ipa, gda so štiri generacije bile vtjüper, zato ka moja mati je s staroga rama tü sé k nam prišla. Prvin je nej bilau rejdko, ka baba, dejdek, stariške pa mlajši so vtjüpar živeli. Gnesden je tau že ovak, vsikši kak najprvin na svojo dé, prvin je srmastvo bilau pa vejn zavolo tauga so bola doma ostali. Dja sem rada, ka smo tak lopau vtjüpar pa nej samo pri stauli,

tašoga reda tü, gda je delo. Dja tau pravim, ka vseedno, kelko nas je, malo ali dosta,

samo aj se sporazmejmo. Če je nej tak, te leko ka koli ma, pa itak nede nikdar nej veseli.«

- *Najstarejši kejp, steroga*

Trnjarina Irinka s svojim zdavanijskim kejpom v rokej

smo dola s stene vzeli, je vaš zdavanski kejp. Gda je tau bilau?

»Tau je že davnik bilau, leta 1964, gda sva se ženila.«

- *Vi ste s tauga rama va-laun bili?*

»Nej, mi smo tauga zidali z možaum, dja sem v starom

S svojim najmenjšim pravnuikom

rami gorarasla, steri je tam ozark stau, tak smo se zvali, ka Trnjarini. Moj mauž je pa

od Šandorski bejo, oni so naši sausadje bilej, on je sé k nam prejšo.«

- *Nejso daleč krajšli od dau-ma, vejn petdeset mejtrov, če bi se kaj svadili, naletja bi se nazaj domau spatjivali. Kelko lejt razlike je bilau med vami?*

»Štiri lejta sva mela med seuv, prvin so tau tak držali, ka samo par lejt razlike bilau, vejn gnesden tašo že nega, dosta je taši, steri več deset lejt majo med seuv.«

- *Gde je bilau gostüvanje?*

»Doma v starom rami smo meli gostüvanje, tak petdeset nas je bilau pa en fudaš. Nikdar ne pozabim, nej bilau motorov (avtonov) pa z busom smo se pelali v Varaš se slikat k fotografu Tanayna.«

- *Lejpi gvant, püšeu ste meli, tak kak mora biti.*

»Papirnatate rauže so, zato ka gostüvanje je oktobra bilau pa te je drügi rauž nej bilau. Prvin na gostüvanje so taše papirnatate rauže redle stajše ženstje. Če njim je stoj zapovedo, te so one vtjüpsela pa so naredle rauže. Zdaj že taši rauž nej trbej, zato ka kak v leti tak v zimi se da tjöjpiti žive rauže.«

- *Petdesetsedem lejt ka so se tej zdavanski kejpi redli pa itak kak so lejpi.*

»Zato ka so v ramaki, pod glažojnov, zato so tak lejpi. Zdaj je modreja, zdaj že tak nega taši tjejpov, mladi tjejpe že vse na telefoni pa na računalniki majo. Lejpi so, samo te ne moreš že tak gledati, kak če bi papirnatate bilej.«

- *Gda ste z možaum te ram zidali?*

- V sedemdeseti lejtaj, pet lejt smo ga redli, tak kak smo mogli, kak so pejnazdje bilej. Nej je léko bilau, radi smo bilej, gda smo zgotavili pa smo leko sé prišli.«

- *Gde so vaš mauž delali?*

»V židanom fabriki, ranč tak kak dja.«

- *Mislím, ka zato nej sta se v židanom fabriki spoznala?*

»Nej, doma sva se spoznala, v fabriki sva nej vtjüpar delala, vsikši v drügoj partiji

Zdavanijski kejp iz leta 1964

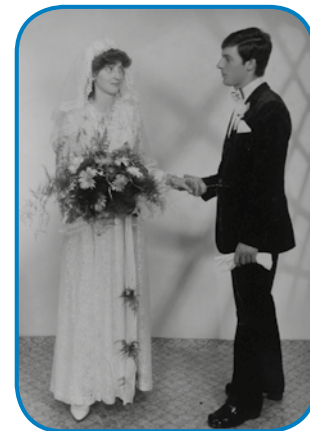
(izmeni). Nej bi dobro bilau, če bi človek kak doma tak v fabritji vtjüpar zaprejeti bejo z možaum.«

- *Gostüvanje, delat ste odli, zidali ste, ka je pa potejm bilau?*

»Mlajši so se rodili, najprvin dve dekletje, naslednja pa sin.

Na desni strani menkša hči Gyöngyi

Zdavanijski kejp vekše hčeri Marianne

Ena hči je tam prejk, kak je vrtec, doma, drüga hči pa pojep z družinov sta doma. Tau je fejst dobro, ovak bi že dougo lejt sama živela, zato ka moj mauž je rano mrau, samo štiridesetosem lejt je star bejo, zdaj že več kak tresti lejt. Jaj, dostavse je bi-

lau, kak pravijo, dobroga pa lagvoga.«

- *Kelko vnukov pa pravnuikov mate?*

»Štiri vnuke mam pa dva pravnuika, eno-ma sem bola rada kak drügo-ma, najbola vejn najmenšoma. Zdaj je bejo materinski den, telko rauž sem dobila, ka cejli ram je puni bejo.«

- *Dobro se držite, tak flajsno dete kak edna mlada.*

»Vej pa moram, dja zazrzanka od šeste večer do šeste delam. Te poglednem Tények, zato ka

dja ovak cejli den ne gledam televizijo, pa te dem spat.«

- *Ka mate telko za dela?*

»Vej pa bujctje mam, psa, kokauši, mačka, ogradec pa njivo, tau je moja gazdeja. Pa te še vsikši den tjöjam, zato ka pri nas vsikši den friško djesti mora biti, če je

samo edna pržgana župa, te tö. Pri nas drudji den že ništje ne djej stoječo djesti. Gda družina z dela prejda, so lačni, depa radi, ka staro babo majo, stera za njé vsikši den stjöja.«

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 36.

KRAJINA »DOBRI PALÓCOV«

Če se z Budimpešte napautimo v krajino »Palócov«, se leko pelamo na priliko prejk *Hatvana*. Kak tau njegvo ime tō svedoči, leži varaš djenau 60 kilomejterov vō z glavnoga mesta. Njegvo varaško ižo so od srejdnjoga vōka mau dostakrat prejkzozidali, mestno središče pa so v slejdnji lejtaj cejlak obnavili. Vesnice kauli Hatvana so poznane po svojom pauvi: verti z vēsi *Csány*

Kauli té veuke bazaltne krajine najdemo več gradov. *Somoskő* se zdigava že na slovaškoj strani, pod njim je Sándor Petőfi od edne starke kozino mlejko daubo (kak v svojom verši piše). Gnaki velikaši so dali zozidati sausadni grad *Salgó* tō, šteroga so Törki tak prejkvzeli, ka so borova stebila med lesene potače djali, vogrski sodacke pa so zbežžali,

nogé so mejle stvarine s tropske gauške ali kak je tistoga ipa vōvido brejg edne reke.

Pauleg vogrsko-slovaške grajnec se leko spistimo nazaj do varaša *Szécsény*, šteri je te najbole poznani grato, gda je Ferenc II. Rákóczi tam državni djilejš držo. Eške gnes najdemo v frančiškanskom klauštri sobo, gde je vojvoda tistoga ipa živo, v šteroj pa so v törski cajtaj vōnapravili eden muslimanski molilni kaut tō. Pred varaškov ižov se zdigava »krivi« Požarni tōrem, šteri se vrkaj 30 centimejterov krajnagne.

Gda se napautimo prauti vesnici *Hollókő*, se splača malo staviti zvün *Rimóca*. Legenda pravi, ka je med kŭgov v 18. stoletji domanji plebanoš na konji v sausadno ves k meši gezdō, na gnauk pa je mara stanila in dojpokleknila. Samo tak je dale ũšla, če se je duhovnik tō spũsto na kolena. Tau se je trikrat zgaudilo, zatok je dau dũšni pastér kisnej na tistom mestu zozidati edno kapejlo.

Erična »palócka« vēs *Hollókő* je ranč nej tak stara, zozidali so go po veukom odnji v leti 1909. Če rejsan so na strejaj ritonje na žgano črepnjé vōminili, so indašnjo formo ramov donk gordržali. Tak zvana »Stara vesnica« je od leta 1987 gor na UNESCO-na lišti svetovne erbe, med njenimi simboli so grad in gorice na bližanjom bregej tō.

Po legendi je domanji gospaud vkradno prelejpo ženo sausadnoga velikaša in go zapro v edno sobo grada. Dojka od zgrablene ženske pa je bila čalarica in pozvala šatana, šteri je poslo svoje sinauve v formi kovranov. Tisti so razmo znosili stené grada, ki pa vkŭper z vesnicov eške itak nosi ime té črni ftičov.

V *Hollókő* največ lŭstva pride za vŭzemske in risauske svetke. Turisti leko gorpoiškejo veški muzej, gde nutpokažejo tipično »prejdnjo ižo« s

postlanimi postelami, vōzōšitimi tekstilijami, pofarbanimi omarami, posaudami z glazurnoga črepnjā in vnaugimi svetimi kejeci. Najbole poznane gvante Palócov pa leko vidijo na razstavi z več stau porcelanastimi malimi bābami.

Na drŭgjoj strani bregā Cserhāt leži vesnica *Buják*, štera skriva dosta kinčov – na prili-

najvekša židauvska skupnost na Vogrskom - 39 procentov lŭstva je slišalo k tajoj vōri. Najgir turist má dosta kaj za videti v kauliški vesnicaj tō. V *Mohori* stogi eden divdji gostanj, pod šterim je dostakrat sejdo Kálmán Mikszáth. Veška literanska cerkev pa je bila tista, gde se je pisatelj dva-

»Stara vēs« Palócov v *Hollókő*ni má samo dveji ulici – med njima stogi katoličanjska cerkev, štero so zozidali leta 1889 v romanskom štŭliši

Grad *Somoskő* se zdigava gnes na slovaškoj strani – zidati go je začnila držina *Kacsics* v drŭgjoj polovici 13. stoletja

po cejlom rosagi odavajo svoje lubenice (dinnye), na stenaj ramov v *Boldogi* pa visijo venci s posušenoga redečoga prpla.

Podajmo se zdaj prauti sōveri v varaš, šteri segne od gauške do gauške. Plane za center *Salgótarjána* so napravili v 1960-i lejtaj, zatok se morejo zdaj dosta trŭditi, ka bi malo »pofarbali« sŭrkasti beton: na edno šaulo so namalali naturne vrejdnosti krajine, v ednom podhodi (aluljáró) pa si leko poglednemo fotografije o mestnom žitki. Muzej rudarstva (bányamŭzeum) je drŭgi v Evropi, šteri rudarsko delo in škéri nutpokaže pod zemlaup.

Moderno katoličanjsko cerkev z železobetona so zozidali delavci jeklarne (acélgyár), zatok je nej čŭdno, ka so go posvetili svetoma Jožefi Delavci. Na ednom bregej je gnauksvejta stau partizanski spomenik, šteroga sodaka s pŭkšov so domanji samo »Pléh Őcsi« zvali. (Gnes počiva v parki za stare kipe).

vej so pa od daleč brodili, ka so tisto štŭki.

Po kračišom španceranji pridemo do vretine Zagyve, štera je najdugša takša reka, ki na Vogrskom vō z zemlé privré. Bližanji *Somoskőújfalu* zovéjo »vesnica, štera se je povrnaua«, vej so go pa leta 1924 vkŭper s kauliškiimi grŭnti nazaj k Madžarski prikapčili. V tajoj krajini je v 1950-i lejtaj na skoro stau kilomejteraj mali rudarski cug pelo bazaltne kamne, štere so položili po dosta ulicaj Budimpešte in Beča. Blŭzi vesi *Kishartyán* pa najdemo edno drŭgo kameno čŭdo: 300 mejterov dugo in 30-40 mejterov globko se vlečé stena s pejskovoga kamla, gde so se inda svejta domanji v djamaj skrivali pred Tatari in Törki.

V bližanjjoj vēsi *Ipolytarnóc* se leko dosta-dosta dale odpelamo nazaj v cajti. Gda je pred 20 miljauni lejtami vōvdaro en vulkan, je njegvi pepeu nutzakopo stopaje divjačine. Gnes leko tam vidimo, kakše

ko najvekšo baročno oltarno sliko s svetim Martinom na Madžarskom. Erična pa je domanja ljudska noša tō, z dosta spaudnjimi kiklami in džundži, posabnim vacalejgom in srajcov z vnaugimi gŭbami. Gda so leta 2012 odebérili najlepšo žensko svetā (»Miss Universe«), je vogrska dekla nosila zdavanjski gvant s té vesnice – z najkračišov kiklov v rosagi.

Glavno mesto Palócov *Balassagyarmat* gizdavo nosi ime »najbole batrivnoga varaša«, vej so pa domanji moški januara 1919 zgrabili pŭkše in vōzagnali tihinske sodake. Donk pa je mesto po trianonskom méri zgŭbilo svojo polovico na drŭgjoj strani reke *Ipoly*. Po drŭgjoj svetovnoj bojni so v varaši nika nej obnavlali, zatok eške gnes skoro tak vōvidi kak na začetki 20. stoletja. Svoj pečatli pa so na njem njale vse tiste narodnosti tō, štere so v mesto prišle po törski časaj: Srbi, Grki, Bolgari in Nemci. V *Balassagyarmati* je živejla

krat (!) oženo z Ilonov Mauks. Trgé zvoni so dosta dela meli v bližanjom *Cserhátsurányi* ranč tak, gde že dosta generacij edne same držine z rokami pa nogami zvoní.

Lejpa prilika »palócke« ljudske vōrnosti je kapejla »Male Marije« v *Szandi*, štero za vsikši vekši svetek v ovaški gvant prejknaravnajo. V sausednom *Romhányi* pa je bila slejdnja veuka bitka med »kruci in labanci«, šteroga je spod edne leskove drejve komandéro – in zgŭbo – sam vojvoda Rákóczi. Če mamō že puno glavau indašnjoj časov pa si želejmo nika bole modernoga, podajmo se v *Terény*, gde v ednom privatnom muzeji nutpokažejo več kak 400 vsefelé magnetofonov. Tak leko gvŭšni gratamo, ka moremo zavŭpati staroj tehniku – vej pa eške vsikši aparat funkcionéra ...

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

DIČITI BOGÁ MED SLAVSKIMI NARODAMI

Pápa Janoš Pavel II. je 16. oktobra 1983 za svetnika zglaslo **Leopolda Mandića**, o šterom je na Trgi svetoga Petra v Romi samote prausne rejči povodo: »Biu je spauvednik«.

Svetek patra Leopolda držimo na njegvi rojstni den. Naraudo se je 12.

majuša 1866

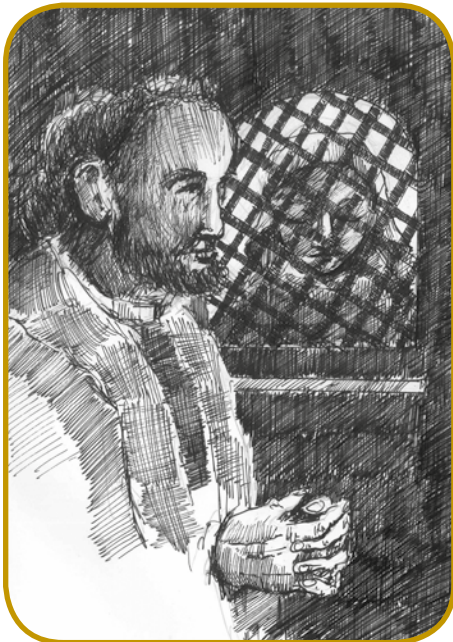
v črnogorskom varaši Hercegnovi kak dvanajseto dejte rovački starišov, pri krstitki je daubo ime Bogdan. Že v mladi lejtaj je sto grata misijonar, ka bi delo za enotnost vsej krščenikov. V osemnajsetom leti je staupo med kapucinske barate in gorvzeu ime Leopold.

Svoje prejdnje

je proso, aj ga pošlejo na misijon med Slave na Vzhodi, de so pa tau zavolo njegovoga zdravdja nej dopistili. Zatok je sedem lejt delo kak spauvednik v Benetkaj (Velence), gde so ga posvetili v duhovnika tö. Od apriliša 1905 do septembra 1906 je biu vikar klauštra v slovenskom Kopri, gde je dale spovedavo. S tem se je sledik spravlo v taljanskoj Padovi ranč tak, gde je austro do svoje smrti.

Med drugov svetovnov bojnov je pater Leopold naprej povodo, ka kapucinsko cerkev v Padovi edna bomba na nikoj deje, njegva spauvednica pa cejla ostane. Tau se je rejsan tak zgaudio - Baug je obvarvo malo sobo, gde je duhovnik vleti in vzimi dvanajset vör na den spovedavo.

Leopold Mandić je biu betežasti, donk pa je doživo 76 lejt. Gda je daubora na gutanji, je več nej dosta falilo, ka ga Baug k sebi pozové. Tisti den je sto eške mešo slüžiti, de je pa pred oltarom vküperpadno. Njegvo tejlö leži v kapucinskoj cerkvi v

Janoš Nepomuk je nej vögučo spauved kralice, o šteroj je mauž brodo, ka ma je nevörna - po legendi je mogo zavolo toga mrejtji

Padovi, grato je patronuš spauvednikov.

Zavolo mraza, šteri dosta krat na sredi majuša pride, zové paversko lüstvo svetoga Servacija, Pankracija in Bonifacija »ledene svetnike«. Tej starokrščanjski mantrniki svojo poslanstvo skoro vsikšo leto spunijo, tau pa 12., 13. in 14. majuša.

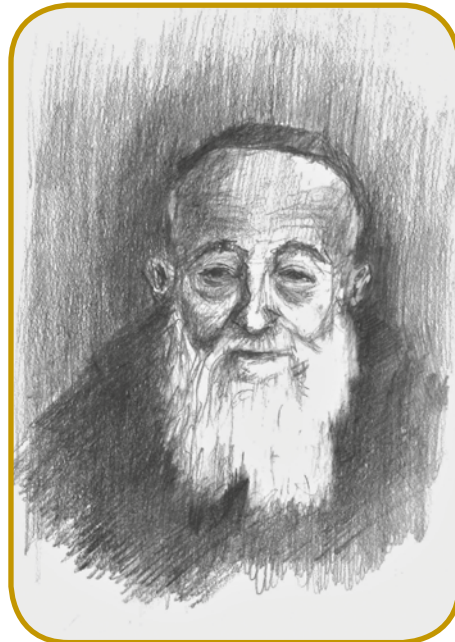
Poglednimo si zdaj **svetoga Bonifacija (Szent Bonifác)**, šteroga žitek dostakrat postavljajo kak peldo pred grejšnike, šterim sfaldjava zavüpanje v Božo milost. Bonifacij se je spravlo z veukim imanjom bogate Rimljanke Aglaje. Če rejsan je rad trünčnjeke zdigavo in se prejkdavo razvüzdanoj lübezni, je kak krščenik pomago srmakom tö.

Aglaja se je gnauk odlaučila, ka začne nauvo življenje. Bonifaciji je zapovödala, aj odide na Vzhod in tam ziške zemelske ostanke ništerni sveti mantrnikov. Un pa je za hejc nazajpravo: »Če ti prineséjo moje čonte, tiste tö vze-meš?« Gda je Bonifacij prišo v varaš Tarzus, je odišo k rimskoma prejdjnimi krajine Simplaciji, šteri je vrnau te mantrau dvajsti krščenikov. Batrüvo je je, aj vödržijo, vej pa zadobijo vökivečni mér.

Cesarski prejdjen je čemerengrato in dau mantrati Bonifacija tö, šteri pa je vse méрно trpo. Simplacij je zbesnjeno vödau, aj ga ličijo v vraučli oli. Če rejsan so ga z glavauv doj v koteu namakali, se ma je nika nej zgaudio. Tau je bilau kauli leta 305, končno so ga vmorili s sablov. Padaške so Bonifacija tejlö odküpili, ga namazali in zavili v šlajer. Gda so prišli nazaj v Romo, je Aglaje njegve ostanke pokopala zvün Rome. Kisnej je dala na tistom mesti zozidati edno cerkev, kama so po petnajset lejtaj spokornoga žitka njau tö pokopali. Dén Bonifacija od 10. stoletja mau svetimo 14. *majuša*.

V nauvom rimskom kalendaru nega imena **sveta Zofija (Szent Zsófia)**, ka prej premalo vejmo o njej. V vogrski pa slovenski kalendaraj pa go eške itak najdemo, vej je tau ime trnok prilübleno med lüstvom. Na Slovenskom go zovéjo »mokra Zofka« tö, vej pa 15. *majuša* dostakrat dež dé. Ime Zofija prihaja z grčke rejči »sofia«, štera znamenüje »modrost« (bölcesség). Popularno slavsko ime Sonja pa pride z rusoške »male Sofje«.

Češčenje Bože modrosti se je začnilo že v prvi krščanjski cajtaj, njej so posvetili erično cerkev Hagia Sophia v Carigradi. Tau so Osmani v mošejo (mescet) prejkzozidali, od tistoga mau je gratala simbol gnešnjoga Istambula. Pripovejst z ranoga časa

Pater Leopold Mandić je senjo o tom, ka se katoličanjska in pravoslavna cerkev združita - napiso je molitev, štera je gratala znanilka ekumenizma

krščanjstva o trpljenj dovce in mantrnice svete Zofije je legendarna. Pravijo, ka je bila krščenica z Milana, štera se je po smrti možá s svojimi trejmi čerámi spakivala v Romo. Vse dekle so mrle kak mantrnice za Kristoša vöro, po tradiciji kauli leta 250 pod cesarom Decijom. Zofija si je želejla, ka bi una ranč tak trpejla in mrla za Jezoša, tau se gi je spunilo tö. Na kejpaj go vidimo kak mater s trejmi mlajšami in z mantrniškov palmov v rokej. Čéstijo go kak patronuškinjo dovíc.

Leta 1672 so na Karlovom mostej v Pragi postavili kip duhovnika z vencom od pet zvezd kauli glavé, s križom pa palmovov

vejkov v ednoj rokej in z ednim prstom pred lampami. Tau je češki **sveti Janoš Nepomuk (Nepomuki Szent János)**, šteri je svoj žitek aldüvo za slobaudnost Kristoša Cerkve.

Češki krau Venčeslav je želo Cerkev postaviti pod svojo komando in kraj-

vzeti njeno imanje. Generalni vikar nadpüšpekije v Pragi Janoš Nepomuk se je prauti toma postavo, zatok ga je krau mantra v vauzi, te pa ga dau 20. marcüša 1393 ličiti v reko Vltavo (Moldvo).

Dugo so tak tomačili, ka je Nepomuk zavolo toga mogo mrejtji, ka je nej sto vögučati čemer-noma krali, ka

ma je pripovedjala kralica pri spauvedu. Zatok na kejpaj prst pred lampami drži - dokumenti pa svedočijo, ka so ga zavolo cerkveni pitanj vmorili.

Češčenje svetoga Janoša Nepomuka so dale davali ježuiti, tak je prišlo na Slovensko in Vogrsko tö. Njegvi svetek držimo 16. *majuša* (nej na datum smrti), na šteri den je v Pragi vsikdar šegau mejlo vküppriti več stau gezero lüdi, med drugim so piščavali male posvejte po reki Vltavi.

Nepomuka čéstijo kak patronuša prauti klajfam in povaudnim, zatok vidimo njegov kip na dosta mostaj po Zahodnoj pa Srejdnoj Evropi.

-dm-
ilustraciji:
Szilveszter Bartók

PETEK, 14.05.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, 10.10 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 10.40 TV-izložba, 10.55 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (IV.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.10 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 16.15 Osvežilna fronta, Estetika telesa, oddaja za mladostnike, 16.40 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Slovenski magazin, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 V petek zvečer, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Kinoteka: Rdeči krog, francosko-italijanski film, 1.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.55 Napovedujemo

PETEK, 14.05.2021, II. spored TVS

6.00 Napovedujemo, 11.00 Videotrak, 12.15 Dobro jutro, 14.50 Kaj ti je, deklica ali Blazno resno o Desi Muck, razvedrilna dokumentarna oddaja, 16.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.10 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.50 Ko črte govorijo, dokumentarni film, 20.00 Kdo laže? (II.), britanska nadaljevanka, 20.50 Bilo je nekoč v Nemčiji, koprodukcijski film, 22.40 Izrael 1945-1967 - dvakrat obljubljeni dežela, francoska dokumentarna serija, 23.40 Rokomet - liga NLB, Gorenje Velenje : Celje P. L., 23. kolo, posnetek iz Velenja, 1.00 Videotrak, 2.05 Info kanal, 4.00 Info kanal

SOBOTA, 15.05.2021, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program, 9.50 Male sive celice, OŠ Poljane Ljubljana in OŠ Center, Novo mesto, 10.30 Infodrom, tednik za otroke in mlade, 10.50 Holly Hobbie, kanadska mladinska nadaljevanka, 11.35 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.05 Podjetno naprej, Eligma, kriptoplačevanje, 14.55 Neronov dosje - po sledih antične zarote, koprodukcijska dokumentarno-igrana oddaja, 15.55 Čokoladne sanje, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! - izbor, 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker - najboljši trenutki, kviz, 20.55 Kaj dogaja? 21.25 Hudičeve igre (I.), ameriško-italijanska nadaljevanka, 22.20 Poročila, Šport, Vreme, 22.45 Lepi fant, ameriški film, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.05 Napovedujemo

SOBOTA, 15.05.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Najboljše jutro, 9.00 Pričevalci, Jožefa in Janez Javornik, 11.15 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 12.30 Cum grano salis (Solinar), dokumentarni film, 15.30 Dan Evrope pri vas doma, koncert, 16.30 Nogomet - državno prvenstvo, Maribor : Gorica, 18.55 Videotrak, 21.40 Zvezdana, 22.40 Silence - Prvo srečanje preživelih po koncu sveta, koncert, 1.40 Videotrak, 2.40 Info kanal

NEDELJA, 16.05.2021, I. spored TVS

7.00 Otroški program, 11.15 Ozare, 11.20 Obzorja duha, Izzivi za medije, 11.55 Ljudje in zemlja, 12.45 Zelena generacija/Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 V petek zvečer, 15.05 Bolno srce, nemški film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Vikend paket, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Frfra in Cufek, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Leteča Holandca, nizozemska

nadaljevanka, 21.10 Intervju, 22.00 Poročila, Šport, Vreme, 22.25 Izgubljeni trojčki, britansko-ameriški dokumentarni film, 0.05 Komorni zbor AVEC. Villiers Stanford: Beati quorum via, 0.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.35 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.30 Napovedujemo

NEDELJA, 16.05.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Duhovni utrip, 7.15 Koda, 7.40 Ugriznimo znanost, Pomen vodnih in priobalnih zemljišč, oddaja o znanosti, 8.10 Z mladimi virtuozii, Timotej Kosovinc (A. Barrios, J. Rodrigo, T. Kosovinc), 8.30 Kvartet violončel Simfoničnega orkestra RTV Slovenija (A. Piazzolla), 8.45 Koroška poje 2021 - Pesem nas povezuje, 9.50 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 11.50 Po Tihem oceanu s Samom Neillom, Iskanje Velike južne celine z ladjo Resolution, potopis, 12.45 Na lepše, 14.15 Zadnji artefakt, ameriška dokumentarna oddaja, 15.30 Katar 2022 Fifina, magazinska oddaja, 16.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji, vrhunec 2020, 16.25 Slovensko olimpijsko stoletje, dokumentarna serija, 17.25 Rokomet - liga NLB, Koper : Gorenje Velenje, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Narava v 24 urah, nemška dokumentarna oddaja, 21.00 C. Orff, E. Clug, Carmina Burana, posnetek iz SNG Maribor, 22.00 Vikend paket, 23.30 Zvezdana, 0.20 Kaj dogaja? 1.00 Videotrak, 1.55 Info kanal

PONEDELJEK, 17.05.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, 10.05 Obzorja duha, Izzivi za medije, 11.00 Vrtičkarji, Osvajanje zemlje, slovenska nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (IV.), Blato in kri, ameriška nadaljevanka, 14.40 S-prehodi, 15.30 Dober dan, Koroška 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Podjetno naprej, 18.00 Neško, risanka, 18.05 Simon, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Pisave, Jani Virk, Maja Vidmar in Robert Simonišek, 23.30 Glasbeni večer: Mont Blanc, 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

PONEDELJEK, 17.05.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.40 Dobro jutro, 13.25 Prislunimo tišini, Tehnologije, ki lajšajo življenje, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.00 Na lepše, 14.30 Zadnja beseda! - izbor, 15.35 Ljudje in zemlja, 16.25 Zelena generacija/Young Village Folk, 16.50 Vzpon mesta, dokumentarni film, 17.55 Plavanje - evropsko prvenstvo, 20.00 Po Tihem oceanu s Samom Neillom, Iskanje Severozahodnega prehoda z ladjo Resolution, potopis, 20.55 Dediščina Evrope: Aenne Burda: ženskaki si je skrojila uspeh, nemška nadaljevanka, 22.40 Podjetno naprej, 23.15 V postelji s Titom, kratka TV-igra AGRFT, 23.35 Receptija, kratka TV-igra AGRFT, 0.15 Veverce, kratka TV-igra AGRFT, 0.45 Plavanje - evropsko prvenstvo, 2.05 Videotrak, 3.05 Info kanal

TOREK, 18.05.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, 10.05 Pisave, Jani Virk, Maja Vidmar in Robert Simonišek, 10.55 Vrtičkarji, Zver z bajerja, slovenska nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (IV.), V postelji s sovražnikom, ameriška nadaljevanka, 14.40 Duhovni utrip, 15.10 Potepanja - Barangolások, 15.50 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Koda, 18.00 Tib in Tamtam, risanka, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Bolnišnica dobre karme (II.), britanska nadaljevanka, 20.55 Dosje, Igra - pred obzidjem Evrope, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.10 Pričevalci, dddr. Jože Maček, 1.55 Dnevnik

Slovencev v Italiji, 2.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.20 Napovedujemo

TOREK, 18.05.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.30 Dobro jutro, 13.15 Slovenski magazin, 14.00 Pappenstory, štorija o slovenskem amaterskem gledališču SAG Trst, dokumentarni film, 14.50 Avtomobilnost, 15.40 Kaj dogaja? 16.30 Joker - najboljši trenutki, kviz, 17.55 Plavanje - evropsko prvenstvo, 19.45 Potovanje, švicarski dokumentarni film, 20.40 Ana Soklič Skozi leta, 21.00 Pesem Evrovizije 2021, 23.15 NaGlas! 23.40 Plavanje - evropsko prvenstvo, 1.20 Videotrak, 2.15 Info kanal

SREDA, 19.05.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, 10.05 Koda, 10.50 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 11.25 Vem!, kviz, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (IV.), Staro drevo, ameriška nadaljevanka, 14.40 Osmi dan, 15.20 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.35 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.10 Male sive celice, OŠ Poljane Ljubljana in OŠ Center, Novo mesto, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Pot bolnika z multiplo sklerozo, dokumentarni film, 17.55 Filmski poklic, Režiser, 18.05 Slatne medvedje zgodbe, risanka, 18.10 Slatni medvedji recepti, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Junaške zgube, argentinski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Sveto in svet, 23.50 Pot bolnika z multiplo sklerozo, dokumentarni film, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 19.05.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.20 Dobro jutro, 13.10 Ambienti, 13.55 Marko Hatlak & FUNtango, 15.10 Vikend paket, 16.50 Polmesec nad planikami, dokumentarni film, 17.55 Plavanje - evropsko prvenstvo, 20.00 Žrebanje Lota, 20.10 Na utrip srca: Čarobni trenutki glasbe, Martha Argerich v Varšavi, nemška glasbena dokumentarna oddaja, 21.10 Moje mnenje, 22.00 Ku'damm 59, nemška nadaljevanka, 22.55 Otoki svetlobe, dokumentarni film, 0.05 Plavanje - evropsko prvenstvo, 1.25 Videotrak, 2.25 Info kanal

ČETRTEK, 20.05.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, 10.10 Pot bolnika z multiplo sklerozo, dokumentarni film, 10.55 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 11.30 Vem!, kviz, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Severna obzorja (V.), ameriška nadaljevanka, 14.40 Slovenski utrinki, 15.05 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, 15.40 Z kot Zofka, mozaična oddaja za predšolske otroke, 16.05 Sobotni krompir, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, Covid in slovenska znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Na kratko, 18.05 V Goščavi, Poštena igra, lutkovna nanizanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Victor Hugo - državni sovražnik, francoska nadaljevanka, 0.35 Ugriznimo znanost, Covid in slovenska znanost, oddaja o znanosti, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.35 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

ČETRTEK, 20.05.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.50 Dobro jutro, 13.40 V petek zvečer, 15.20 Sveto in svet, 16.30 To nisem jaz, portret Evalda Fli-sarja, 17.55 Plavanje - evropsko prvenstvo, 20.00 Avtomobilnost, 21.00 Pesem Evrovizije 2021, 2. predizbor, 23.15 Ambienti, 23.45 Slovenska jazz scena: Authorized, Big-band RTV Slovenija in Tadej Tomšič, 0.35 Videotrak, 1.35 Info kanal

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Lakiteleki Népfőiskola, a Kelet- és Közép-Európai Kutatásért és Képzésért Alapítvány és a Magyar Írószövetség pályázatot hirdet a Németh László műfordítói táborban való részvételre.

A pályázati felhívásra azoknak a 35 év alatti fiataloknak a jelentkezését várjuk, akik elhivatottságot éreznek magukban mai (horvát, román, szerb, szlovák, szlovén, ukrán) és történelmi (cseh, lengyelek) szomszédaink nyelvén született szépirodalmi szövegek magyarra fordítása iránt.

A műfordítói táborban a résztvevők előadásokat hallhatnak a közép-európai irodalmakról és kultúrákról, művelődési kapcsolataink hagyományáról, valamint szemináriumi foglalkozások keretében (egyes nyelvek szerinti kiscsoportokban) megismerkedhetnek az adott nyelvű szövegek fordításának elméletével és gyakorlatával.

A fordítótábor helyszíne: Lakiteleki Népfőiskola

A fordítótábor ideje: 2021. augusztus 16-22.

A képzés térítésmentes, a tábor teljes idejére a Lakiteleki Népfőiskola és a Kelet- és Közép-Európai Kutatásért és Képzésért Alapítvány ellátást – szállást és étkezést – biztosít a nyertes pályázók számára.

A fordítótáborba egy legalább 4-5 ezer karakternyi, nyomtatásban meg nem jelent magyarra fordított XX-XXI. századi szöveggel, mint pályamunkával lehet jelentkezni. A pályamunka mellé kérjük csatolni a Lakiteleki Népfőiskola honlapjáról (<http://nepfolakitelek.hu/>), letölthető kitöltött és aláírással ellátott jelentkezési lapot.

A pályamunkákat, valamint a jelentkezési lapot **pdf formátumban az alábbi e-mail címre várjuk: lakitelekitorok@gmail.com** (Esetleges kérdésért, észrevételért szintén erre a címre küldheti.) *A pályamunkához kérjük csatolja – forrásmegjelöléssel együtt – az eredeti szöveget is!*

A pályamunkák és a jelentkezési lapok beküldési határideje: **2021. június 28.** A beérkező munkákat szakmai zsűri bírálja el, a nyertes pályázókat **2021. július 5-ig** értesíti a részvételi lehetőségekről.

Lakitelek, 2021. április 26.

A tábor szakmai vezetői:

Kiss Gy. Csaba (Varsói Egyetem)
Mészáros Andor (ELTE Művelődéstörténeti Tanszék)

Lezsák Sándor
a Lakiteleki Népfőiskola vezetője

Majoros Judit
a KEKK Alapítvány kuratóriumi elnöke

URNIK VOŽENJ POTUJOČE KNJIŽNICE PIŠK MURSKA SOBOTA V PORABJU od aprila do junija 2021

KRAJ	PRIHOD	ODHOD	LOKACIJA	DATUM
GORNJI SENIK	8.30	9.30	pri osnovni šoli	19. in 26. april, 10. in 24. maj, 7. in 21. junij
SAKALOVCI	9.45	10.05	pri vrtcu	19. in 26. april, 10. in 24. maj, 7. in 21. junij
ŠTEVANOVCI	10.20	11.00	pri osnovni šoli	19. in 26. april, 10. in 24. maj, 7. in 21. junij
MONOŠTER OŠ	11.15	11.45	pri osnovni šoli	19. in 26. april, 10. in 24. maj, 7. in 21. junij
MONOŠTER	12.00	12.30	pri hotelu Lipa	19. in 26. april, 10. in 24. maj, 7. in 21. junij

Potujoča knjižnica Pišk Murska Sobota bo bibliobusovo progo v Porabju obiskala po zgoraj objavljenem rasporedu. Dne 19. aprila 2021 bo na progi z osebnim vozilom, ostale datume pa z bibliobusom. Vabljeni!

Spoštovani!

Vabim vas k izpolnjevanju ankete na naslovu <https://vprasalnik21.tisina.net>, s čimer lahko pomagate vseslovenski jezikoslovni raziskavi. Vabim vas tudi v imenu red. prof. dr. Vere Smole ter izr. prof. dr. Jozefa Pallaya s Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, s katerima smo raziskavo zasnovali.

Anketa o šaljivih odgovorih, kakršen je „Kot včeraj ob istem času“ na vprašanje „Koliko je ura?“, je enostavna, zabavna in ne zahteva predznanja. Ugotoviti želimo, kateri izmed šaljivih odgovorov so poznani in katere njihove variante krožijo med ljudmi, poleg tega pa, ali anketiranci poznajo še kakšne druge šaljive odgovore od naštetih. Če ankete kdo ne utegne izpolniti v celoti, se z geslom, ki ga dodeli spletna stran ankete, lahko vanjo ponovno prijavi naslednjič, ko ima čas. Anketo je mogoče izpolnjevati tudi na pametnih telefonih. Marsikateri šaljivi odgovor anketirancu ne bo znan (nekateri obstajajo samo v narečjih), zato je dragocen tudi odgovor »ne poznam«. V okviru ankete bo nastala prva zbirka šaljivih odgovorov v slovenščini.

Z anketo si prizadevamo doseči najrazličnejše skupine govorcev slovenščine, zato je za nas posebej pomembno, da dosežemo slovenske govorce vsepo svetu. Zanima nas tudi, katere šaljive odgovore iz drugih jezikov uporabljajo slovenski govorniki v tujini – temu podatku je namenjeno posebno vprašanje v zaključnem delu ankete. Z anketo pomagate tudi boljšemu opisu enot, ki jih bo na našem spletnem slovarskem portalu Fran (<https://fran.si>) v prihodnosti predstavil rastoči Slovar pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov (<https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=216&View=1&Query=%2A>), ki na portalu izhaja od lanskega leta.

Najlepša hvala za vaš čas, za sodelovanje v raziskavi ter za prispevek k ohranjanju ljudskega izročila!

Dr. Matej Meterc, dr. jezikoslovja / PhD in Linguistics

Znanstveni sodelavec / Research Fellow

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti / Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language, Scientific Research Center of the Slovenian Academy of Sciences and Arts

Novi trg 2, 1001 Ljubljana, Slovenija

T: +386 1 470 61 83

E: matej.meterc@zrc-sazu.si

URL:

<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/sodelavci/matej-meterc-sl#v>

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem

Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica

Marijana Sukič

Naslov založnika in uredništva:

H-9970 Monošter,

Gárdonyi G. ul. 1.;

tel.: 94/380-767;

e-mail: porabje@gmail.com

ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.

Lendavska 1; 9000 Murska

Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna

slovenska samouprava, Urad

predsednika vlade, oddelek za

narodnosti, Zveza Slovencev na

Madžarskem in Urad vlade RS za

Slovence v zamejstvu in po svetu.

Naročnina: za Madžarsko letno

2.600 HUF; za Slovenijo 22 EUR.

Za ostale države 52 EUR ali

52 USD.

Številka bančnega računa: HU75

11747068 20019127 00000000.

SWIFT koda: OTPVHUHB